

DEVELOPING VOCABULARY FOR 5-6 YEARS OLD CHILDREN IN THE GETTING ACQUAINTED ACTIVITIES WITH POETRY IN PRESCHOOL

Tran Thi Nhung*, Bui Thi Xuan, Do Huyen Diep

TNU - University of Education

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	03/7/2023	Developing vocabulary is one of the important tasks in preschool. Vocabulary development can be done in many activities, including activities to familiarize children with poetic works because there are many special advantages. This study aims to analyze the current situation of vocabulary development for 5-6 years old children in getting acquainted activities with poetic works in preschools. Thereby, some measures to help develop vocabulary for 5-6 years old children in activities to familiarize children with poetic works have been proposed. The methods used in the research include the survey method by questionnaire, the statistical method to process data, the research method of products and activities, and the observation method. The results showed that all the teachers surveyed thought that it was very important to develop vocabulary for 5-6 years old children by familiarizing themselves with poetic works. However, the measures that teachers use are still ineffective because they have not used them thoroughly and have not followed the goal of vocabulary development. Therefore, this study proposes two main measures to improve the effectiveness of vocabulary development for 5-6 years old children through activities to familiarize children with poetic works.
Revised:	04/8/2023	
Published:	04/8/2023	
KEYWORDS		
Developing vocabulary		
5-6 years old children		
Preschool		
Activities to familiarize with poetic works		
Measures to develop vocabulary		

PHÁT TRIỂN VỐN TỪ CHO TRẺ 5-6 TUỔI TRONG HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM THƠ Ở TRƯỜNG MẦM NON

Trần Thị Nhung*, Bùi Thị Xuân, Đỗ Huyền Diệp

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	03/7/2023	Phát triển vốn từ là một trong những nhiệm vụ quan trọng ở trường mầm non. Phát triển vốn từ có thể được thực hiện trong nhiều hoạt động, trong đó có hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ vì có nhiều ưu thế đặc biệt. Nghiên cứu này nhằm mục đích phân tích thực trạng phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non. Từ đó, một số biện pháp giúp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ đã được đề xuất. Các phương pháp được sử dụng nghiên cứu bao gồm phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, phương pháp thống kê xử lý số liệu, phương pháp nghiên cứu sản phẩm hoạt động và phương pháp quan sát. Kết quả cho thấy, tất cả các giáo viên được khảo sát đều cho rằng phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm thơ là rất quan trọng. Tuy nhiên, biện pháp mà giáo viên sử dụng còn chưa hiệu quả do giáo viên vận dụng chưa triệt để, chưa bám sát mục tiêu phát triển vốn từ. Vì vậy, nghiên cứu này đề xuất hai biện pháp chính nhằm nâng cao hiệu quả phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ.
Ngày hoàn thiện:	04/8/2023	
Ngày đăng:	04/8/2023	
TỪ KHÓA		
Phát triển vốn từ		
Trẻ 5-6 tuổi		
Trường mầm non		
Hoạt động làm quen với tác phẩm thơ		
Biện pháp phát triển vốn từ		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.8263>

* Corresponding author. Email: nhungtt@tnue.edu.vn

1. Mở đầu

Phát triển ngôn ngữ có vị trí quan trọng trong chương trình giáo dục mầm non, góp phần tạo nền tảng vững chắc cho trẻ học tập suốt đời, tương tác với xã hội và chuẩn bị cho trẻ học lớp 1. Vốn từ của trẻ mầm non sẽ dự đoán rõ nét sự phát triển ngôn ngữ, kỹ năng đọc, khả năng sẵn sàng đi học và thành công trong học tập sau này của trẻ [1], [2]. Ngoài ra, tốc độ phát triển vốn từ sớm dự đoán cấu trúc não bộ của trẻ nhiều năm sau, với những thay đổi ở các vùng vỏ não liên quan đến sự phát triển ngôn ngữ liên tục [3]. Đối với trẻ 5-6 tuổi, chương trình Giáo dục mầm non do Bộ Giáo dục & Đào tạo ban hành đã xác định các nội dung giáo dục phát triển ngôn ngữ gồm nghe, nói, làm quen với việc đọc, viết [4]. Để đạt được các nội dung giáo dục ngôn ngữ này, trẻ bắt buộc phải có vốn từ và được phát triển vốn từ thông qua các hoạt động ở trường mầm non. Vì vậy, phát triển vốn từ cho trẻ ở trường mầm non là nhiệm vụ rất quan trọng.

Trên thế giới, các nhà nghiên cứu đã đề xuất một số biện pháp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua việc sử dụng công nghệ thông tin, sử dụng trò chơi ngôn ngữ, sử dụng tác phẩm văn học địa phương [5] - [8]. Ở Việt Nam, một số nhà nghiên cứu đã phân tích thực trạng và đề xuất một số biện pháp giúp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm văn học và thông qua hoạt động trải nghiệm [9] - [12]... Tuy nhiên, chưa có nghiên cứu riêng về phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non.

Các nhà nghiên cứu đã khẳng định, tác phẩm thơ có nhiều lợi thế trong phát triển vốn từ của trẻ. Ngôn ngữ thơ cung cấp cho trẻ các khái niệm về thực tế, mở rộng hiểu biết của trẻ về thế giới xung quanh, hình thành khả năng cảm nhận hình thức và nhịp điệu của ngôn ngữ mẹ đẻ; hỗ trợ kỹ năng nghe, nói, đọc, viết của trẻ vì thơ chứa cấu trúc và hình thức đẹp nhất của ngôn ngữ; các từ ngữ trong thơ duy trì hứng thú đọc và viết của trẻ khi chúng được liên kết theo một cách có vần điệu và hài hòa [13]. Thơ ca góp phần làm giàu có vốn ngôn ngữ, đặc biệt ngôn ngữ thi ca của trẻ [14]. Ngôn ngữ thơ có sự phù hợp với đặc điểm lĩnh hội vốn từ của trẻ, bởi sự linh hoạt từ của trẻ có “tính chất thơ mộng và logic” [15], sự tri giác thơ ở trẻ có tác dụng tích cực trong việc “những từ ngữ hình tượng chuyển vào vốn từ tích cực của trẻ” [16, tr. 129].

Hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ chiếm vị trí quan trọng nhất định trong việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non. Kết quả của những lần đọc thơ ca ở trường mẫu giáo làm trẻ có hứng thú với ngôn ngữ của tác phẩm nghệ thuật, yêu thích ngôn ngữ thơ ca và yêu thích đọc thơ. Từ đó ngôn ngữ nghệ thuật trở thành sở hữu của chính đứa trẻ [14]. Làm giàu vốn từ vựng của trẻ trên cơ sở vốn từ ngữ văn học nói chung và từ ngữ trong thơ nói riêng có tác dụng lâu dài: nó đặt nền móng cho việc học thành công, hình thành hứng thú ổn định đối với văn học và nhu cầu đọc sách ở trẻ [17]. Quá trình trẻ làm quen với tác phẩm thơ, nghe đọc thơ, đặc biệt là khi trẻ học thuộc lòng thơ chính là quá trình trẻ tích lũy thêm được nhiều từ mới, đặc biệt là từ ngữ nghệ thuật và học thêm được những cách diễn đạt giàu hình ảnh, giàu sức biểu cảm [18, tr. 37]...

Như vậy, các nghiên cứu đã khẳng định vai trò của phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi, khẳng định ưu thế của văn bản thơ và hoạt động cho trẻ làm quen tác phẩm thơ đối với việc phát triển vốn từ cho trẻ mầm non. Các nhà nghiên cứu cũng đã đề xuất được một số biện pháp giúp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi. Tuy nhiên, việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ chưa được chú trọng. Nghiên cứu này góp phần làm rõ thực trạng và đề xuất hai biện pháp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non, giúp giáo viên mầm non có thể phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi đạt hiệu quả cao hơn.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để khảo sát thực trạng phát triển ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non, chúng tôi sử dụng phương pháp điều tra và phương pháp thống kê xử lý số liệu (Chúng tôi dùng hệ thống câu hỏi anket để lấy ý kiến từ 30 giáo viên đang tham gia hoạt động giáo dục trực tiếp tại các lớp 5-6 tuổi ở trường mầm non trên địa bàn thành phố Thái Nguyên để điều tra thực trạng và đề xuất biện pháp); phương pháp nghiên cứu sản phẩm hoạt động (Chúng tôi nghiên cứu bản kế hoạch giảng dạy của giáo viên làm cơ sở tham khảo để tìm hiểu

thực trạng); phương pháp quan sát (Chúng tôi tiến hành quan sát trực tiếp việc sử dụng vốn từ của 60 trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non trên địa bàn thành phố Thái Nguyên). Mục đích của chúng tôi là đưa ra các biện pháp góp phần phát triển vốn từ của trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm thơ.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Khái niệm vốn từ và phát triển vốn từ

Vốn từ của một ngôn ngữ là tổng số và hệ thống hóa toàn bộ từ và cụm từ cố định của ngôn ngữ đó [19, tr. 11]. Vốn từ của mỗi cá nhân phụ thuộc vào nhiều yếu tố và được tích lũy theo thời gian. Trong giáo dục ngôn ngữ cho trẻ, vốn từ được hiểu là số lượng từ (hay tập hợp các từ) được trẻ ghi nhớ và sử dụng. Phát triển vốn từ là nội dung quan trọng trong nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non.

Theo tác giả Nguyễn Thị Phương Nga: “Phát triển vốn từ cho trẻ là hoạt động có chủ đích, có kế hoạch, nhằm giúp trẻ lĩnh hội vốn từ có hiệu quả” [20, tr. 7]. Tác giả Nguyễn Thị Ngọc Châu thì cho rằng: “Phát triển vốn từ cho trẻ là quá trình sư phạm có mục đích, có kế hoạch nhằm giúp trẻ tích lũy số lượng từ, hiểu nghĩa của từ và hình thành cách sử dụng từ trong các ngữ cảnh giao tiếp khác nhau” [21, tr. 47]. Trên cơ sở đó, chúng tôi đưa ra cách hiểu: Phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi là quá trình sư phạm có mục đích, có kế hoạch nhằm giúp trẻ lĩnh hội vốn từ và sử dụng từ có hiệu quả trong giao tiếp.

3.2. Đặc điểm phát triển vốn từ của trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

3.2.1. Vốn từ xét về mặt số lượng

Theo tác giả Đinh Hồng Thái, trẻ từ 5-6 tuổi có vốn từ bình quân là 1.033 từ. Tốc độ tăng vốn từ ở các độ tuổi khác nhau, chậm dần theo độ tuổi: cuối 5 tuổi so với đầu 5 tuổi vốn từ chỉ tăng 10,40%; cuối 6 tuổi so với đầu 6 tuổi vốn từ cũng chỉ tăng 10,01% [16, tr.47].

3.2.2. Vốn từ xét về mặt cơ cấu từ loại

Cơ cấu từ loại trong vốn từ của trẻ là một tiêu chí để đánh giá chất lượng vốn từ. Tiếng Việt có nhiều từ loại: danh từ, động từ, tính từ, đại từ, lượng từ, chỉ từ, phó từ, trợ từ, tình thái từ, thán từ, số từ, quan hệ từ. Số lượng từ loại càng nhiều bao nhiêu thì càng tạo điều kiện cho việc diễn đạt thuận lợi bấy nhiêu. Các từ loại xuất hiện dần dần trong vốn từ của trẻ. Ban đầu chủ yếu là danh từ, sau đó là động từ và tính từ, các từ loại khác xuất hiện muộn hơn.

Giai đoạn 5-6 tuổi cũng là giai đoạn hoàn thiện một bước cơ cấu từ loại trong vốn từ của trẻ. Tỷ lệ danh từ, động từ giảm đi (chỉ còn khoảng 50%) nhưng chỗ cho tính từ và các từ loại khác tăng lên; tính từ đạt tới 15%, quan hệ từ tăng lên đến 6,0%; còn lại là các loại từ khác [16, tr.48].

3.2.3. Khả năng hiểu nghĩa từ của trẻ mẫu giáo

Theo L. V. Gradusova, trẻ mẫu giáo lớn có các mức độ như sau về việc hiểu nghĩa của từ:

- 1) Sử dụng tính từ và động từ, chọn từ chính xác về nghĩa với tình huống lời nói;
- 2) Chọn từ đồng nghĩa và từ trái nghĩa cho các từ đã cho của các phần khác nhau của lời nói;
- 3) Hiểu và sử dụng các nghĩa khác nhau của các từ đa nghĩa;
- 4) Phân biệt các khái niệm khái quát [22, tr. 27].

Ở độ tuổi 5-6 tuổi, bên cạnh vốn từ đã tích lũy được ở mức độ 1,2, trẻ tiếp tục tích lũy mở rộng vốn từ và có khả năng hiểu nghĩa của từ ở mức độ 3,4. Tức là trẻ đã có thể hiểu được nhiều từ ngữ ở nhiều lĩnh vực trong cuộc sống, bao gồm cả những từ ngữ khái quát, trừu tượng, những từ nghệ thuật.

3.2.4. Vốn từ tích cực và thụ động

Trẻ mẫu giáo lĩnh hội vốn từ ngữ chỉ là bước đầu nên không phải tất cả các từ chúng tiếp nhận và sử dụng được ngay. Có những từ ngữ tích cực, trẻ hiểu và sử dụng trong giao tiếp được, loại này có số lượng hạn chế. Đó là vốn từ chủ động. Vốn từ thụ động bao gồm những từ trẻ mới lĩnh

hội, trẻ chưa hiểu rõ nghĩa của từ nên không sử dụng được. Khi nghe người khác nói, trẻ hiểu, nhiều khi đoán hết nghĩa của từ nhưng lại không thể sử dụng vào giao tiếp. Trẻ mẫu giáo có giai đoạn chỉ nghe hiểu mà không nói được. Tích cực hóa vốn từ chuyển từ thụ động sang từ tích cực là một nội dung quan trọng của giáo dục ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

3.3. Ưu thế của hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non trong phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi

Hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non giúp trẻ 5-6 tuổi mở rộng vốn từ, đặc biệt là từ ngữ nghệ thuật. Đó là các từ ngữ đã thông qua sự chọn lọc, tinh luyện và sáng tạo của các nhà thơ. Vì vậy, nếu trẻ thường xuyên được làm quen với tác phẩm thơ thì vốn từ của trẻ sẽ thường phong phú và sinh động. Trong quá trình trẻ đọc thuộc lòng, trẻ tích lũy thêm được nhiều từ mới, nhất là từ ngữ mang tính nghệ thuật như từ tượng hình, tượng thanh, từ láy, từ so sánh, miêu tả và có thêm những cách diễn đạt giàu hình ảnh, giàu sức biểu cảm.

Ngôn ngữ thơ là ngôn ngữ có giai điệu và tiết tấu. Khi trẻ làm quen với tác phẩm thơ, trẻ được mở rộng vốn từ mang âm thanh, nhịp điệu nên trẻ dễ dàng tiếp nhận hơn. Trẻ tiếp thu được sự hài hòa âm thanh của các câu thơ, tính nhạc của thơ, dễ dàng tiếp nhận thơ cũng như tri giác về từ vựng tốt hơn.

Thông qua việc cho trẻ 5-6 tuổi làm quen với tác phẩm thơ, trẻ mở rộng nhận thức về thế giới xung quanh, bồi dưỡng cho trẻ phát triển vốn từ cũng như những tình cảm lành mạnh, những ước mơ cao đẹp, giúp trẻ cảm nhận được vẻ đẹp trong tự nhiên, trong quan hệ xã hội, trong quan hệ giữa con người với con người, giữa con người với chính mình và vẻ đẹp của ngôn ngữ văn học. Từ đó vốn từ của trẻ tăng lên, trẻ biết cách sử dụng từ vựng vào ngữ cảnh giao tiếp phù hợp.

Nói tóm lại, việc cho trẻ 5-6 tuổi làm quen với tác phẩm thơ góp phần phát triển vốn từ cho trẻ: làm giàu vốn từ của trẻ, giúp trẻ hiểu nghĩa của từ tốt hơn và có thể vận dụng từ vào hoàn cảnh giao tiếp.

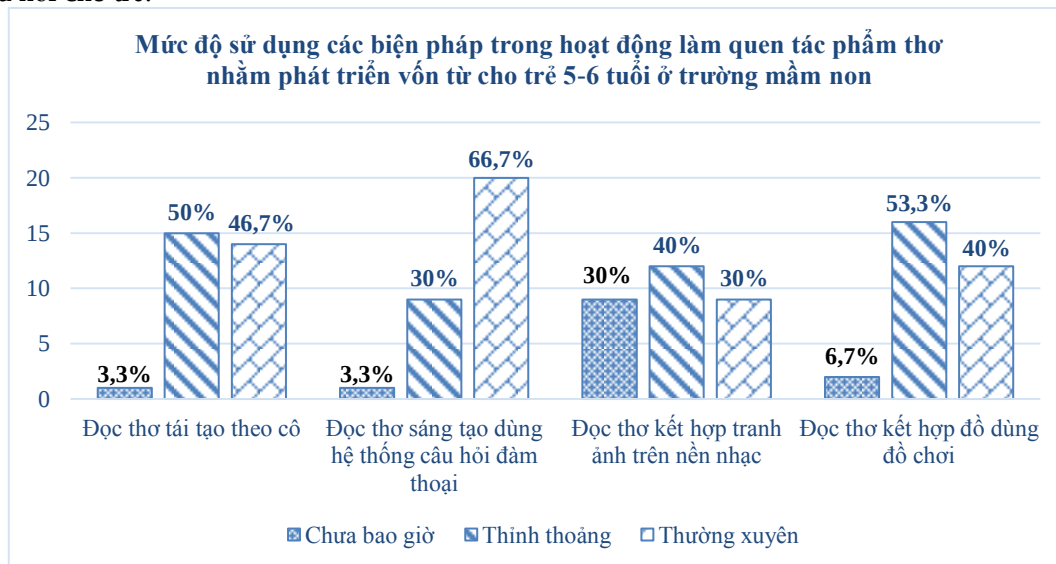
3.4. Thực trạng của việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ

Trong khoảng thời gian từ tháng 2 đến tháng 4 năm 2023, chúng tôi đã tiến hành khảo sát 30 giáo viên đang chăm sóc giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại trường mầm non và 60 trẻ lứa tuổi 5-6 tuổi trên địa bàn thành phố Thái Nguyên để phân tích thực trạng nhận thức của giáo viên về vai trò của phát triển vốn từ cho trẻ, nhiệm vụ phát triển vốn từ cho trẻ và thực trạng sử dụng biện pháp và mức độ phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ. Kết quả khảo sát cho thấy, hầu hết giáo viên đều thấy được tầm quan trọng của việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm thơ và coi đây như một hoạt động cần thiết để đạt được mục tiêu phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi.

Khảo sát về các biện pháp mà giáo viên sử dụng trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ nhằm phát triển vốn từ cho trẻ, chúng tôi nhận thấy hầu hết các giáo viên tham gia trả lời khảo sát đều sử dụng các biện pháp tương đối phong phú trong hoạt động giáo dục, tuy nhiên, mức độ sử dụng các biện pháp không đồng đều, cách sử dụng biện pháp còn nhiều điểm chưa phù hợp. Kết quả khảo sát được thể hiện trong biểu đồ hình 1.

Biểu đồ 1 cho thấy, biện pháp đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc và đọc thơ sáng tạo dùng hệ thống câu hỏi đàm thoại đã được giáo viên mầm non thực hiện trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ. Tuy nhiên biện pháp đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc chưa được nhiều giáo viên thường xuyên sử dụng, có tới 30% giáo viên chưa từng sử dụng biện pháp này. Ngoài ra, việc sử dụng biện pháp này của giáo viên chưa đạt hiệu quả vì rất ít giáo viên khi sử dụng chú ý cho trẻ tìm các từ mới trong bài, tìm hiểu ý nghĩa của từ mới trong bài, giới thiệu về từ loại của từ cho trẻ. Nhiều giáo viên tuy trong giáo án có xác định mục đích yêu cầu giúp trẻ mở rộng vốn từ, hiểu được từ khó nhưng trong tiến trình hoạt động rất ít giải thích nghĩa của từ khó, hoặc đôi khi giải nghĩa còn chưa kỹ càng, khó hiểu, chưa gắn với ngữ cảnh ngôn ngữ trong

bài thơ hoặc ngữ cảnh giao tiếp. Việc sử dụng hệ thống câu hỏi đàm thoại của giáo viên cũng chưa có trọng tâm. Giáo viên chưa chú trọng đặt các câu hỏi đàm thoại hướng tới giúp trẻ nhận biết từ mới, giúp giải thích ý nghĩa, hiểu từ loại của từ cũng như cách sử dụng các từ. Nhiều giáo viên còn đưa ra hệ thống câu hỏi có quá nhiều câu hỏi đóng hoặc hệ thống câu hỏi chứa những câu chưa phù hợp khiến trẻ khó trả lời, chưa phát triển tốt vốn từ của trẻ. Giáo viên có xu hướng tập trung ở một số trẻ nhanh nhẹn, tích cực, chưa quan tâm nhiều đến việc chỉnh sửa cách trả lời câu hỏi cho trẻ.

Hình 1. Kết quả khảo sát mức độ sử dụng các biện pháp trong hoạt động làm quen tác phẩm thơ nhằm phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

Chúng tôi nhận thấy, vốn từ của trẻ 5-6 tuổi tại trường mầm non được khảo sát chưa phong phú dẫn đến khi trẻ giao tiếp hoặc trả lời các câu hỏi của giáo viên còn chưa tốt hoặc chưa có sự tự tin. Vốn từ của trẻ chỉ tập trung chủ yếu trong các chủ đề gần gũi như: chủ đề gia đình, chủ đề bản thân, chủ đề động vật, thực vật... còn vốn từ ở các chủ đề khác hoặc vốn từ ngữ nghệ thuật của trẻ chưa đa dạng. Trong hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ, trẻ chưa có nhiều cơ hội làm quen với từ mới, hiểu nghĩa của từ mới và nắm được cách dùng từ mới.

Từ thực trạng đã điều tra, chúng tôi nhận thấy biện pháp đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc và đọc thơ sáng tạo dùng hệ thống câu hỏi đàm thoại chưa được giáo viên sử dụng hiệu quả. Vì vậy, chúng tôi đề xuất việc sử dụng hai biện pháp này một cách tốt hơn nhằm giúp giáo viên phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non.

3.5. Biện pháp phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ ở trường mầm non

3.5.1. Biện pháp 1: Đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc nhằm phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi

* Mục đích, ý nghĩa

Giúp tạo hứng thú và cơ hội để trẻ được trải nghiệm những điều mới mẻ, được đắm chìm trong tác phẩm cũng như trong giai điệu của âm nhạc. Âm nhạc sẽ giúp trẻ dồi dào cảm xúc, từ đó trẻ sẽ say mê hơn, dùng cả tâm hồn, trái tim và những tình cảm hồn nhiên, ngây thơ của mình để cảm nhận tác phẩm. Trẻ ở lứa tuổi này có trí tưởng tượng vô cùng phong phú, bay bổng. Âm nhạc như chất xúc tác cho tác phẩm thơ, nó giúp các em say mê khám phá thế giới và thỏa mãn nhu cầu nhận thức của mình.

Thông qua việc đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc, giáo viên có thể phát triển vốn từ cho trẻ bằng cách giúp trẻ tìm ra những từ mới trong bài thơ, cho trẻ đọc từ mới được làm quen, giúp trẻ tìm hiểu ý nghĩa của từ, biết được từ loại của từ, gắn từ với những ngữ cảnh giao tiếp khác nhau. Từ đó có thể trẻ nhớ được từ, hiểu nghĩa của từ một cách sâu sắc hơn và chuyển hoá vốn từ thụ động thành vốn từ chủ động.

** Cách thực hiện*

a) Chuẩn bị:

- Tác phẩm: Nội dung của bài thơ phải thực hiện được nhiệm vụ phát triển toàn diện của trẻ. Trên cơ sở đó khơi gợi những hành vi và những rung động cao cả của trẻ. Lựa chọn những bài thơ mà trẻ dễ hiểu và từ đó trẻ liên tưởng với cuộc sống sinh hoạt của mình; Ngôn ngữ trong sáng, dễ hiểu có tính biểu cảm. Đặc biệt là những từ tượng thanh, động từ, tính từ giúp phát triển óc sáng tạo và trí tưởng tượng ở trẻ, có tác động mạnh mẽ đến nhận thức, tích cảm của trẻ; Về cấu trúc: Những bài thơ có nhạc tính, có hình tượng đẹp, ngắn gọn, rõ ràng để các em dễ đọc, dễ thuộc, dễ nhớ; Cần chọn những bài thơ với nhiều thể loại, với những đề tài phong phú để trẻ nhận ra sự độc đáo về phong cách, vẻ đẹp riêng của mỗi thể loại thơ, được làm quen với nhiều từ vựng khác nhau.

- Tranh ảnh: Giáo viên cần chọn những hình ảnh đẹp, rõ nét, đúng với chủ đề của bài thơ. Tranh ảnh là những bức tranh nói lên cuộc sống của mọi vật xung quanh. Giáo viên cần chọn các tranh ảnh thể hiện được ngữ cảnh của từ mới mà giáo viên mở rộng cho trẻ, giúp trẻ hiểu nghĩa của từ và cách sử dụng từ dễ dàng hơn.

- Nhạc nền: Chọn những bản nhạc không lời có giai điệu nhẹ nhàng, du dương. Cần chú ý đến thể loại, nội dung của bài hát khi lựa chọn. Giáo viên cũng cần chọn các bài nhạc nền phù hợp với ngữ cảnh sử dụng các từ vựng trong bài để tạo sự thống nhất giữa ý nghĩa của bài thơ/ của các từ ngữ trong bài thơ với nhạc nền.

b) Thực hiện:

Bước 1: Giới thiệu tác phẩm, tác giả bài thơ

- Cô giới thiệu cho trẻ tác phẩm thơ, tác giả bài thơ.

- Cô giới thiệu về giọng điệu của bài thơ.

Bước 2: Cô đọc thơ kết hợp nền nhạc cho trẻ nghe

- Để việc đọc thơ trên nền nhạc đạt hiệu quả thì giáo viên phải là người hiểu tác phẩm, nghiên cứu tác phẩm trước để xác định cách đọc diễn cảm. Đặc biệt, giáo viên cần xác định rõ các từ mới trong bài thơ, kết hợp tranh ảnh minh họa phù hợp với từ khi đọc thơ;

- Giáo viên lựa chọn bài nhạc phù hợp với tác phẩm, tạo sự đồng điệu giữa âm nhạc và ngôn ngữ đọc, tạo sự hài hòa, thăng hoa trong cảm xúc cho trẻ;

- Giáo viên đọc diễn cảm bài thơ trên nền nhạc và tranh ảnh minh họa;

- Giáo viên cho trẻ phát hiện những từ mới trong bài thơ;

- Giáo viên cho trẻ đọc lại các từ mới trong bài thơ;

- Giáo viên giúp trẻ tìm hiểu ý nghĩa của từ, giải thích ý nghĩa của từ một cách rõ ràng, dễ hiểu, kết hợp với tranh ảnh để trẻ gắn từ với ngữ cảnh và biết sử dụng từ phù hợp hoàn cảnh giao tiếp;

- Giáo viên giới thiệu về từ loại của từ mới trong bài (tính từ, danh từ, động từ, từ tượng thanh, từ tượng hình, từ láy...) hoặc cho trẻ liên hệ với các từ đồng nghĩa/trái nghĩa, gắn các từ với âm thanh, hình ảnh trong cuộc sống.

- Giáo viên đàm thoại về nội dung của bài thơ

Bước 3: Trẻ thực hiện luyện tập đọc thơ theo tranh kết hợp trên nền nhạc

- Tổ chức cho trẻ đọc thơ theo trình tự: cả lớp, nhóm/ tổ, cá nhân.

- Khi trẻ đọc, giáo viên chú ý giúp trẻ đọc đúng từ ngữ, đúng nhịp điệu, kết hợp tranh ảnh và nền nhạc minh họa phù hợp.

Bước 4: Cùng cô giáo đọc trẻ

** Điều kiện thực hiện*

- Giáo viên nắm được khả năng sử dụng ngôn ngữ của trẻ;

- Giáo viên có phương pháp giao tiếp với trẻ;

- Giáo viên sử dụng nhạc, tranh ảnh để giảng giải từ ngữ một cách dễ hiểu, rõ ràng. Ngữ cảnh để đặt từ vào phải là những tình huống, sự việc quen thuộc gần gũi với trẻ, phù hợp với nhận thức của trẻ.

- Giáo viên có kỹ năng lựa chọn nhạc nền và tranh ảnh phù hợp với mục tiêu hoạt động tổ chức cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ, phù hợp với chủ đề, làm tăng hứng thú của trẻ và tạo điều kiện để trẻ được phát triển vốn từ tốt nhất.

- Phạm vi sử dụng: Sử dụng trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ.

3.5.2. Biện pháp 2: Đọc thơ sáng tạo dùng hệ thống câu hỏi đàm thoại nhằm phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

** Mục đích và ý nghĩa*

Xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại tốt nhằm phát triển vốn từ thụ động và vốn từ chủ động cho trẻ, tạo điều kiện cho trẻ tập trung chú ý tham gia vào hoạt động, dám tự tin nói lên ý kiến của mình và phát triển vốn từ tốt hơn.

Việc xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại nhằm giúp trẻ được tập trung nhiều hơn vào các từ mới, giúp cho trẻ hiểu hơn về ý nghĩa, từ loại, cách sử dụng... của các từ mới một cách có chủ đích và ở nhiều mức độ khác nhau.

** Cách thực hiện*

a) Chuẩn bị:

Giáo viên xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại dựa vào:

- + Nội dung các chủ đề, chủ điểm ở trường mầm non;
- + Khả năng nhận thức và đặc điểm tâm sinh lý của trẻ nhằm đưa ra câu hỏi đàm thoại phù hợp;
- + Thực trạng vốn từ của trẻ;
- + Mục tiêu phát triển vốn từ trong hoạt động;
- + Hệ thống các từ mới trong bài thơ mà giáo viên sử dụng.

b) Thực hiện:

Bước 1: Giáo viên đọc thơ diễn cảm cho trẻ nghe

- Giáo viên đọc kết hợp dùng hình ảnh minh họa;
- Giáo viên giới thiệu nội dung của bài thơ.

Bước 2: Đàm thoại về nội dung của bài thơ

- Hệ thống câu hỏi ghi nhớ:

- + Bài thơ tên gì?
- + Bài thơ nói về ai?
- + Bài thơ nói lên điều gì? (Nội dung bài thơ)
- Hệ thống câu hỏi đàm thoại có tính suy luận:

+ Sử dụng loại câu hỏi là gì, như thế nào và tại sao gắn với các từ mới cần cho trẻ làm quen để trẻ suy luận về nghĩa của từ, sau đó giáo viên giải thích cho trẻ hiểu và hướng dẫn trẻ cách sử dụng từ đó qua các ví dụ.

- Hệ thống câu hỏi yêu cầu trẻ trả lời có sử dụng ngôn ngữ miêu tả:

+ Đặt câu hỏi yêu cầu trẻ miêu tả con người/ sự vật/ cảnh vật trong bài thơ để trẻ nói được các từ mới trong bài, hiểu hơn về các từ đó.

+ Đặt câu hỏi về giọng điệu của nhân vật, thái độ, tính cách của nhân vật, hành động cử chỉ của nhân vật để trẻ hiểu và biết cách sử dụng các từ mới.

+ Đặt câu hỏi về thái độ của trẻ đối với các nhân vật trong bài thơ: Con thích nhất nhân vật nào trong bài thơ? Vì sao?

- Hệ thống câu hỏi liên hệ bài học thực tế: Sử dụng loại câu hỏi liên hệ với tình huống thực tế của trẻ, gắn liền với các từ vựng đã được làm quen trong bài: Con đã bao giờ...? Con sẽ làm gì nếu...?

Bước 3: Sau khi đàm thoại, giáo viên cho từng nhóm đọc thơ, sau đó sẽ mời các bạn đọc thơ hay và diễn cảm nhất cho cả lớp nghe.

Bước 4: Củng cố giáo dục trẻ*** Điều kiện thực hiện**

- Giáo viên nắm được khả năng sử dụng ngôn ngữ của trẻ, lấy trẻ làm trung tâm.
- Giáo viên có kỹ năng xây dựng hệ thống câu hỏi đàm thoại logic, phù hợp mục tiêu của hoạt động dạy học, câu hỏi phong phú, đa dạng, nhiều mức độ, có trọng tâm là các từ mới trong bài để kích thích hứng thú cho trẻ và để giúp trẻ nhận biết, làm quen và hiểu nghĩa của từ, sử dụng được từ mới, các tình huống giao tiếp không giống nhau.
- Phạm vi sử dụng: Sử dụng trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ.

4. Kết luận

Hoạt động cho trẻ làm quen với tác phẩm thơ có ưu thế riêng trong phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non. Trên thực tế, hầu hết giáo viên đã nhận thức được tầm quan trọng của việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ và đã sử dụng các biện pháp tương đối phong phú. Tuy nhiên, việc sử dụng các biện pháp còn chưa triệt để dẫn đến hiệu quả phát triển vốn từ cho trẻ chưa cao. Trong bài viết này, chúng tôi đã đề xuất biện pháp đọc thơ kết hợp tranh ảnh trên nền nhạc và biện pháp đọc thơ sáng tạo dùng hệ thống câu hỏi đàm thoại để việc phát triển vốn từ cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non đạt hiệu quả cao hơn. Hai biện pháp này được sử dụng tốt sẽ gia tăng hứng thú của trẻ trong hoạt động làm quen với tác phẩm thơ, đồng thời giúp trẻ phát triển vốn từ tốt hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] D. K. Dickinson and M. V. Porche, "Relation between language experiences in preschool classrooms and children's kindergarten and fourth-grade language and reading abilities: Preschool language experiences and later language and reading," *Child Development*, vol. 82, no. 3, pp. 870-886, 2011.
- [2] P. L. Morgan, G. Farkas, M. M. Hillemeier, C. S. Hammer, and S. Maczuga, "24-Month-old children with larger oral vocabularies display greater academic and behavioral functioning at kindergarten entry," *Child Development*, vol. 86, no. 5, pp. 1351-1370, 2015.
- [3] S. S. Asaridou, E. Demir-Lira, S. Goldin-Meadow, and S. L. Small, "The pace of vocabulary growth during preschool predicts cortical structure at school age," *Neuropsychologia*, vol. 98, pp. 13-23, 2017.
- [4] Ministry of Education and Training of Vietnam, "Early Childhood Education Program (Issued together with the Circular promulgating the Early Childhood Education Program)," April 13, 2021.
- [5] M. R. Farangi and S. Mehrpour, "Iranian Preschoolers Vocabulary Development: Background Television and Socio-economic status," *Journal of Early Childhood Literacy*, 2022, doi: 10.1177/14687984211073653.
- [6] M. Baltzaki and E. Chlapana, "Fostering receptive vocabulary development of kindergarten children with the use of Information and Communication Technologies (ICT)," *Education Information Technology*, pp. 1-31, 2023. [Online]. Available: https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-023-117077?utm_source=xmol&utm_medium=affiliate&utm_content=meta&utm_campaign=DDCN_1_GL01_metadata. [Accessed May 20, 2023].
- [7] T. S. Toub, B. Hassinger-Das, K. T. Nesbitt, H. Ilgaz, D. S. Weisberg, K. Hirsh-Pasek, R. M. Golinkoff, A. Nicolopoulou, and D. K. Dickinson, "The language of play: Developing preschool vocabulary through play following shared book-reading," *Early Childhood Research Quarterly*, vol. 45, pp. 1-17, 2018.
- [8] G. K. Agapova and G. N. Muss, "Enrichment of the active vocabulary of 5-6 years old children by means of children's local history literature," *Vestnik of Orenburg State Pedagogical University, Electronic Scientific Journal*, vol. 2, no. 38, pp. 158-175, 2021.
- [9] T. N. C. Nguyen, "The reality of developing vocabulary for 5 to 6 years old children through approaching with literary works in some pre-schools, Thanh Hoa city," *Hong Duc University Journal of Science*, vol. 32, pp. 17-24, 2016.
- [10] X. P. Phan, "Some measures to help 5-6-year-old children understand the meaning of words through familiarizing themselves with literary works in some preschools in Vinh city, Nghe An province," *Vietnam Journal of Education*, vol. 447, pp. 19-23, 2019.

-
- [11] H. M. Lu, T. L. Trinh, and T. H. Trinh, "Situation and solutions for language development for 5-6 years old children in some kindergartens in Can Tho city," *Vietnam Journal of Education*, vol. 22, no. 23, pp. 42-47, 2022.
- [12] T. B. L. La, "Developing vocabulary for preschool children through experiential activities," *Vietnam Journal of Education*, special issue, pp. 32-35, December 2017.
- [13] R. Mehmet and M. Ulusoy, "The Effect of Activity-Based Poetry Studies on Reading Fluency and Creative Writing Skills," *International Journal of Progressive Education*, vol. 18, no. 3, pp. 226-243, 2022.
- [14] N. K. G. Ha, *Methods of organizing activities to familiarize with literary works*. Pedagogical University Publishing House, 2018.
- [15] X. K. Nguyen, *Methods of language development for preschool children*. Pedagogical University Publishing House, 2004, p. 147.
- [16] H. T. Dinh and T. M. Tran, *Teaching methods of language development for preschool children*. Vietnam Educational Publishing House, 2009.
- [17] T. X. Аранова and T. H. Mycc, "Enrichment of the active vocabulary of children aged 5-6 by means of local history children's literature," *Bulletin of the Orenburg State Pedagogical University, Electronic scientific journal*, vol. 2, pp. 158-175, 2021.
- [18] T. B. L. La and T. A. T. Nguyen, *Methodology curriculum for children to become familiar with poetic works*. Vietnam Education Publishing House, 2014, p. 37.
- [19] T. G. Nguyen, *Vietnamese Vocabulary*. Vietnam Education Publishing House, Ha Noi, 1998.
- [20] T. P. N. Nguyen, *Teaching methods of language development for preschool children*. Vietnam Education Publishing House, Ha Noi, 2006, p. 7.
- [21] T. N. C. Nguyen, "Some studies on organizing scientific discovery activities to develop the vocabulary for preschool children," *Vietnam Journal of Education*, Special issue, p. 47, May 01, 2020.
- [22] L. V. Gradusova and N. I. Levshina, *Diagnostics of speech development in preschool children*. Magnitogorsk, MaGU Publ., 2010, p. 27.